

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Radana Malíka a JUDr. Jiřího Vyvadila v právní věci stěžovatelky **Ing. M. K.**, zastoupené JUDr. Petrem Gracíkem, advokátem se sídlem v Novém Bydžově, Masarykovo nám. 1144, za účasti **Obecního úřadu Vranov nad Dyjí**, se sídlem ve Vranově nad Dyjí, Náměstí 21, v řízení o kasační stížnosti podané proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 5. 2004, č. j. 29 Ca 217/2003 – 71,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 5. 2004, č. j. 29 Ca 217/2003 – 71, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 20. 5. 2004, č. j. 29 Ca 217/2003 - 71, bylo zastaveno řízení o žalobě stěžovatelky proti rozhodnutí Obecního úřadu Vranov nad Dyjí ze dne 7. 4. 2002 (správně 7. 4. 2003), č. j. SÚ-51/03-MY. V odůvodnění usnesení krajský soud uvedl, že stěžovatelka nezaplatila soudní poplatek, a proto byla k jeho zaplacení vyzvána. Na tuto výzvu reagovala tak, že požádala o osvobození od soudních poplatků. Tuto žádost krajský soud usnesením zamítl s poukazem na to, že je osobou samostatně podnikající na základě živnostenského oprávnění a samostatně hospodařícím rolníkem, přičemž tyto skutečnosti v předloženém potvrzení neuvedla. Protože stěžovatelka ani poté, přes poskytnutí dostatečné lhůty, soudní poplatek nezaplatila, krajský soud následně řízení zastavil.

V kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě stěžovatelka označila postup krajského soudu za nezákonný, a proto je podle jejího názoru dán důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Z listin, které připojila ke kasační stížnosti, podle stěžovatelky nepochybně vyplývá skutečnost, že v posledních letech nepodnikala ani jako osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění ani jako samostatně hospodařící rolník. Registr ekonomických

subjektů, ze kterého krajský soud vycházel, je v tomto směru nepřesný, a to i u jejího manžela, který již rovněž nepodniká. Stěžovatelka nemá jiný příjem kromě starobního důchodu. Přesto, že v žalobě uvedla bydliště v Ch., její trvalý pobyt je v obci P., kde se také od jara trvale zdržovala, takže podání o zamítnutí návrhu na osvobození od soudního poplatku jí nebylo řádně doručeno, když bylo doručováno do Ch.. Proto se nemohla účinně proti němu bránit a v důsledku toho je nesprávné i usnesení o zastavení řízení. Z těchto důvodů navrhl, aby napadené usnesení bylo zrušeno.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené usnesení v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. v rozsahu a z důvodů, které uplatnila stěžovatelka v kasační stížnosti, přičemž shledal vady uvedené v odstavci 3 citovaného ustanovení, k nimž musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka byla usnesením krajského soudu ze dne 19. 9. 2003, č. j. 29 Ca 217/2003 - 17, vyzvána k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě 15 dnů od doručení usnesení. V uvedené lhůtě stěžovatelka požádala o osvobození od soudních poplatků, protože je starobní důchodkyní s důchodem cca 5500 Kč a jiný příjem nemá. Současně předložila doklad o výši svého důchodu. Tytéž skutečnosti uvedla v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Krajský soud po podání žádosti vyzval stěžovatelku k doplnění žaloby a poté si pořídil výpis dat z registru ekonomických subjektů k 30. 11. 2003 a z registru živnostenského podnikání k 30. 10. 2003, v nichž jsou stěžovatelka a její manžel zapsáni jako osoby podnikající podle živnostenského zákona. Na základě těchto podkladů krajský soud usnesením ze dne 13. 2. 2004, č. j. 29 Ca 217/2003 - 66, návrh stěžovatelky na osvobození od soudních poplatků zamítl s odůvodněním, že je osobou podnikající na základě živnostenského oprávnění, stejně jako její manžel. V poučení uvedl, že proti tomuto usnesení nejsou opravné prostředky přípustné. Usnesení bylo stěžovatelce doručováno na adresu Ch., a protože na této adrese nebyla zastížena, byla jí písemnost uložena dne 3. 3. 2004 na poště. Následně dne 8. 3. 2004 jí bylo na tutéž adresu doručeno usnesení o nepřiznání odkladného účinku žalobě, které osobně převzala. Poté bylo řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno.

Podle § 102 s. ř. s. je kasační stížnost opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení, domáhá zrušení soudního rozhodnutí. Kasační stížnost je přípustná proti každému takovému rozhodnutí, není-li dále stanoveno jinak. Případy, kdy je kasační stížnost nepřipustná, jsou taxativně stanoveny v § 104 s. ř. s., přičemž z tohoto ustanovení nevyplývá, že by kasační stížnost byla nepřipustná proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků. Nelze jej totiž podřadit pod rozhodnutí, jímž se pouze upravuje řízení, protože představuje závažný zásah do práv účastníka řízení, když zamítnutím žádosti se rozhoduje o významném procesním právu žalobce být, při splnění zákonem stanovených předpokladů, osvobozen od soudních poplatků, a stejně tak se nejedná ani o rozhodnutí povahy dočasné, protože až do zjištění změny poměrů je rozhodnutím trvalým. Ostatní taxativně vyjmenované případy nepřipustnosti kasační stížnosti nepřicházejí ve vztahu k rozhodnutí o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků v úvahu. V této souvislosti Nejvyšší správní soud poukazuje na svou judikaturu, z níž je zřejmé, že rozhodnutí krajského soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků jsou v řízení o kasační stížnosti přezkoumávána (rozhodnutí ze dne 12. 2. 2004 č. j. 2 Afs 21/2003 - 57, ze dne 30. 3. 2004 č. j. 1 Afs 5/2003 - 54).

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Účastník může být osvobozen od soudních poplatků při splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Pokud jde o předpoklad c), musí účastník nejen uvést, v čem spatřuje svůj nedostatek prostředků, který jej vede k tomu, že nemůže soudní poplatek uhradit, ale toto své tvrzení řádně doložit.

V žádosti o osvobození od soudních poplatků stěžovatelka uvedla, že se ho domáhá proto, že jejím jediným příjmem je starobní důchod ve výši asi 5500 Kč a toto své tvrzení doložila výpisem z účtu. Právní úprava institutu osvobození od soudního poplatku neukládá soudu povinnost, aby sám vyhledával další skutečnosti, které by měly právní relevanci při posuzování žádosti, ale pokud tak krajský soud učinil, bylo na místě, aby tak učinil důsledně a ne jen polovičatě. Zjistil-li, že stěžovatelka, stejně jako její manžel, jsou evidováni k 30. 11. 2003 v registru ekonomických subjektů a k 30. 10. 2003 v registru živnostenského podnikání, měl si také ověřit, zda tuto činnost skutečně vykonávají a jaký příjem z ní mají. Z pouhého zjištění, že stěžovatelka je zapsaná v uvedených registrech, nelze činit žádné závěry o její materiální situaci. Rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí žádosti stěžovatelky tak bylo vydáno na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu, a tím, že jí poté bylo odňato právo podat proti němu kasační stížnost, zatížil krajský soud řízení vadou, která se ve svých důsledcích projevila v napadeném usnesení.

Námítku stěžovatelky, že ji nebylo řádně doručeno usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na osvobození od soudních poplatků, když se v Ch. v té době nezdržovala, považuje Nejvyšší správní soud za nedůvodnou, protože několik dnů po uložení zásilky obsahující předmětné usnesení si stěžovatelka další zásilku obsahující usnesení o nepřiznání odkladného účinku žalobě na téže adrese osobně převzala.

Další procesní vada, která měla vliv na zákonnost rozhodnutí o zastavení řízení spočívá v tom, že poté, kdy bylo rozhodnuto negativně o žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků, nebyla vyzvána k zaplacení soudního poplatku. Proto nelze oprávněně poukazovat na to, že stěžovatelce byla poskytnuta dostatečná lhůta pro zaplacení soudního poplatku. Navíc do doby než byla vyřešena otázka zaplacení soudního poplatku, nebyl důvod, aby krajský soud činil jakékoliv další procesní úkony, v daném případě se jednalo o výzvu k doplnění žaloby.

V dalším řízení krajský soud znovu vyzve stěžovatelku k zaplacení soudního poplatku s tím, že tato má možnost opět požádat o osvobození, pokud doloží, že nemá dostatečné prostředky.

Proto s přihlédnutím ke všem výše uvedeným skutečnostem Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a vrátil věc k dalšímu řízení. V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud podle odst. 2 citovaného ustanovení i o nákladech řízení o kasační stížnosti.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto zrušovacím rozhodnutí.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. ledna 2005

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu